

arhitekt Zagrebačkog velesajma. Radio je intarzije s figuralnim motivima intimnih formata i tematike te velike alegorijske kompozicije kao dekoracije javnih prostora i brodova. Tonskim komponiranjem raznobojnih vrsta drva ostvario je djela velike izražajnosti (*Krist*, 1940; *Svijet tišine*, 1961; *Lov*, 1962). — Samostalno izlagao u Zagrebu (1954, 1962), Beogradu (1963) i Zurichu (1965).

ŽUPAN, Ivo, arhitekt (Lovinac, 7. VII. 1909). Završio školu primijenjene umjetnosti 1936. i Tehnički fakultet 1958. u Zagrebu. Predavao je kompoziciju i perspektivu na Akademiji u Zagrebu (1948–53). God. 1963–71. živi i radi u Njemačkoj. Samostalno projektirao obiteljske kuće u Zagrebu 1939–45 (Vila Prekrižje, 1939), hotel u Trebinju, 1953, automatsku garažu u Spandau (Berlin), motel »Loreley« na Rajni. Rekonstruirao je i oblikovao interijere u Zagrebu: Matica hrvatskih obrtnika (1938), palača HAZU (1948–49), Moderna galerija HAZU (1951), i dr. Izveo je više izložbenih postava (Izložba srednjovjekovne umjetnosti naroda Jugoslavije u Parizu 1950) i adaptacija hotela (»Palace« i »Esplanade« u Zagrebu, odmaralište »Minjon« u Velome Lošinj). R.

ŽUPANČIĆ, Vatroslav, slikar amater (Karlovac, 1816–1898). Bavio se slikarstvom i drvorezbarstvom. Najuspjeliji je u prikazu krajolika i starih karlovačkih ambijenata u naivnu likovnom izrazu (*Gradska vrata u Karlovcu*; *Mitnica u Rakovcu*).

LIT.: A. Simić-Bulat, Slikarstvo u Karlovcu u devetnaestom stoljeću (katalog), Karlovac 1978, str. 10, 20. — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XIX. stoljeća, I, Zagreb 1996.

ŽUPANJA, grad u Slavoniji na obali Save. U naselju su nađene starohrv. naušnice s koljencem (IX–X. st.), a u okolici je otkrivena nekropola sa žarama iz kasnoga brončanoga doba. — U župnoj crkvi Sv. Ivana

Glavosjeka (1800) uglavnom su očuvani oltari iz vremena gradnje crkve. Među stilskim kućama iz doba Vojne krajine ističe se graničarski drveni čardak (karaula iz XIX. st.), u kojemu je danas smješten Muzej Županje s paleontološko-arheol., pov. i etnograf. zbirkom. — Grad i spomenici znatno su oštećeni u agresiji na Hrvatsku 1991–95.

LIT.: Z. Vinski, Starohrvatske naušnice u Arheološkom muzeju u Zagrebu, SHP, 1949. — S. Gruber, Arheološka iskopanja u Županji, Vijesti MK, 1959, 1. — D. Jurman-Karaman i D. Mladinov, Spomenici kulture između Bida, Save i Spačve, ibid., 1963, 6. A. Ht.

ŽURKOVIĆ, Luka, urar i kipar (Dubrovnik, XV. st.). God. 1444. za novogradnju gradskoga tornja izradio je mjedenu obojenu ploču i pod njom kazaljku mjesečevih mijena. Izradio je i dva drvena, obojena i pozlaćena ljudska lika što su tukli satove. Također je premjestio stroj starijega gradskog sata u novi zvonik.

LIT.: C. Fisković, Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku, Zagreb 1947, str. 107. — N. Bezić-Božanić, Stari dalmatinski satovi, Mogućnosti, 1966, 10. str. 1110. R.

ŽUVELA, Gorki, slikar (Našice, 2. IX. 1946). Završio Akademiju u Zagrebu 1971 (M. Stančić). Likovni pedagog u Splitu. Pripada prvoj generaciji nove umjetničke prakse (1966–78). God. 1971. izvodi intervenciju na zagrebačkoj uspinjači i prostorima Gornjega grada. Služi se različitim materijalima i nastoji pomiriti tzv. elitne i popularne oblike lik. umjetnosti (*Nezaposlenima ulaz zabranjen*, 1975). Oko 1980. radi crteže na metalnim pločama u koje uključuje i elemente kiča (*Ja i Vi*, 1981). Izrađuje slike, objekte i instalacije u prostoru (*Torzo*, 1986; *Moja monografija*, 1991). Bavi se grafikom i grafičkim oblikovanjem plakata. — Samostalno izlagao u Zagrebu, Splitu, Pirotu, Trogiru, Opatiji, Šibeniku, Dugome Ratu i Milanu.

LIT.: D. Matičević, Gorki Žuvela (katalog), Zagreb 1976. — Isti, Gorki Žuvela (katalog), Zagreb 1981. — J. Belamarić, Gorki Žuvela (katalog), Split 1982. Ž. Sa. i R.

G. ŽUVELA, *Skale u ...*